

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Vtrùm idem actus Intellectus possit reflectere supra seipsum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

speciem impressam, sed sufficere expressam, quæ sit verbum. Quod verò dicit, speciem impressam debere continere intentionaliter totum quod obiectum in se, falsissimum est: non enim omnis species est adæquata, sed multe sunt imperfectæ, ut patet in his materialibus; & licet sit adæquata ad cognitionem obiecti, non tamen ad producendum medium in quo ipsum obiectum videatur quidditatiuè, propter supra dicta.

Tandem obiiciunt: Quando quis diu videt Solem, postea clauso oculo ibi videt lumen, ergo quia manifesti verbum Solis. Sed & hæc non est ad rem, quia id, illud verbum manet sine speciebus, an cum illis? Cum illis non, ut & merito docet, quia species lucis non manent sine luce, ergo manet sine speciebus; ergo das iam verbum manere sine specie, quod etiam a te negatur: & tunc ego dicam manere cognitionem, non autem verbum.

Secundò respondeo, quod alibi dixi, id prouenire vel ex vehemente apprehensione, vel ex spiritibus vitalibus qui illuc confluerunt, quod ab omnibus debet dici. Nam tam repugnat verbum sine specie in tuâ sententiâ, quam mea cognitio sine specie; & quod tu de verbo, ego de cognitione dicam. Alias probationes de ingratitudine potentie & secunditate illius, vel partu, & similia, quæ sunt puri termini & locutiones Metaphoricæ, quibus abutuntur ad ponendum ibi quid reale, propterea omitto.

Dico Secundò: Verbum est ipsa actio simul cum intellectione. Esse intellectum, patet, quia verbum est id quo manifestamus nobis obiectum: sed hoc fit per cognitionem, ergo. Includere autem actionem, patet ex communi acceptione verbi, quia per illud intelligunt communiter representationem obiecti productam à cognoscente, ergo actio, quæ constituit cognitionem in ratione productâ, ingreditur rationem verbi.

Videas, quàm clarè nos procedamus sine terminis & obscuritatibus verborum, ut vel ex solo isto capite hæc nostra sententia defendi debet.

Ex his colliges Primò, cognitionem diuinam non esse verbum, quia non est producta. Colliges Secundò, eam potentiam, quam supra diximus esse possibilem, quæ solum perciperet obiectum per cognitionem à Deo infusam, non formatam verbum, quia illa cognitio non esset expressa & producta à cognoscente; unde fit, non esse de ratione omnis cognitionis etiam creatæ verbum. Colliges Tertio, sensus in se habere verbum, quia habent representationem obiecti à se productam, quia verò communiter Verbum applicatur soli cognitioni spirituali, ideo in quaestione de voce cum multis negandum est verbum in sensibus.

Pro complemento aduerte, Verbum diuinum conuenire cum creato in hoc, quod est esse productum, differre verò, quia diuinum non reddit formaliter cognoscentem, neque personam à quâ producitur, neque ipsum cui quasi inest; hoc enim præstat per cognitionem increatam formaliter, & commune omnibus tribus personis, de quo fusiùs Theologi.

SECTIO III.

Verum idem actus Intellectus possit reflectere supra seipsum.

PAUCI de hac quaestione agunt in presenti, cum tamen hic proprium locum obtineat: nos, eam breuiter expediemus, ante quam aduerte, eandem esse rationem de amore, ac de actu intellectus.

Multi negant Primò, quia cognitio est relatio ad obiectum, sed relatio debet esse distincta à termino, ergo & cognitio ab obiecto. Respondeo negando Antecedens vniuersaliter: cognitioni enim ut sic solum est essentialiter, exprimere suum obiectum; quando autem seipsam expresserit, id est sine respectu, quando verò aliud à se cum respectu, sicut de vnione & actione idem dixi sæpè. Confirmo: cognitio diuina non habet respectum ad seipsam, cum tamen seipsam cognoscat, ergo non est de ratione cognitionis ut sic, respicere suum obiectum.

Secundò arguunt: Quia obiectum debet esse prius cognitione, ergo & ab illâ distinctum. Antecedens probatur, quia obiecti existentia vel possibilitas est independens à cognitione; cognitio autem dependet ab obiecto, neque enim obiectum est quia cognoscitur, sed potius quia est cognoscitur. Nego Antecedens, ut patet in cognitione Dei, quæ non est posterior seipsâ, cum tamen sit obiectum sui. Ad probationem respondeo, in aliquibus obiectis & cognitionibus id verum esse, non tamen in omnibus: quod confirmo ex cognitione Dei de seipso, & de creaturis possibilibus; neque enim prior est possibilitas creaturæ cognitione diuinâ, aut è contrario, cum inuicem essentialiter prædeat ob mutuam respectum transcendentem, quem alibi probaui.

Tertio arguunt: Quia obiectum est causa cognitionis vel per se, vel per speciem; sed nihil potest esse causa sui, ergo neque cognitio sui. Nego Antecedens, ut patet Primò, quando in causâ cognoscitur effectus; cognitio enim illius effectus non causatur ab effectu cognito, sed à causâ à quâ cognoscitur.

Dices, Causatur ab ipso effectu, quatenus causatur à re continente illum effectum. Sed contra, quia hoc sensu non repugnat aliquid esse causam sui, imò semper omnis effectus est causa sui prædicto modo, quia semper producit à re continente ipsum effectum, quod per te est causari ab ipso effectu, ergo, eò quod cognitio producatur à Deo in quo ipsa continetur, non repugnabit, ut seipsam in Deo cognoscat, neque ideo erit sui ipsius causa immediata, aut mediata. Secundò ostendo, etiam obiectum immediatum non esse causam cognitionis: nam omnis cognitio per se infusa de obiecto creato, quantumvis immediatè ad illud terminetur, adhuc neque immediatè (ut per se patet) nec mediatè causatur ab illo obiecto, quia species infusa, quæ causant immediatè cognitionem, nullo modo petunt oriri ab illo obiecto, ut omnes admittunt, & nos diximus supra Disputatione IV. probantes, cognitionem non esse necessariò obiecti imaginem, in sensu quo ab his usurpatur vox *imago*. Ergo non est dicendum, omne obiectum immediatum esse cau-

nam cognitionis immediata de ipso, ergo nec ideo negandum, actum posse esse obiectum sui.

Dicendum igitur est, cognitionem posse esse reflexam supra seipsam. Hæc est valde communis sententia, & admitti debet ab omnibus Theologis, qui dicunt, posse esse aliquam visionem beatam cognoscentem in Deo omnes creaturas
72 possibiles, inter quas una est ipsa visio. Item, ab omnibus, qui dicunt Angelum posse se diuinitus comprehendere, & in se omnes suos actus cognoscere; inter illos enim cognoscet seipsam etiam comprehensio. Idem expresse à Suarez & multis aliis docetur. Probo autem id Primò ex cognitione diuinâ reflexâ supra seipsam, ergo etiam poterit esse cognitio creata reflexa supra se.

Negant aliqui consequentiam, quia cognitio creata causatur ab obiecto, secus diuina. Sed contrâ, quia numero præcedenti ostendi, non omnem cognitionem creatam causari à suo obiecto.

Alij respondent, in Deo saltem ratione nostrâ distingui cognitionem cognitam à cognitione supra eam reflectente, unde in Deo admittunt infinitos actus reflectentes vnum supra alium; quod autem in Deo fit per distinctionem rationis, in creatis, inquirunt, fit per realem, ergo in creaturis realiter semper debet distingui cognitio
73 ab obiecto. Sed contrâ Primò, non enim omnia, quæ in diuinis distinguuntur ratione, in creatis debent distingui realiter, vt patet in intellectu & voluntate, in intellectu & essentia, ergo non quia in diuinis cognitio ratione differat ab obiecto, debet in creaturis differre realiter. Contrâ Secundò, quia, si in diuinis ratione nostrâ distinguitur semper obiectum à cognitione de illo, sequitur, esse in Deo aliquem actum ratione nostrâ, qui non cognoscatur à Deo, quod est falsissimum: non enim esset Deus omnisciens. Sequela probatur, quia (vt in Physicâ dixi) vnum infinitum potest esse maius alio; & si ponantur duo infiniti numeri hominum, & equorum omnino æquales, posteaque pereat vnus equus, necessariò deberet manere vnus homo sine equo, si quilibet homo vellet assumere proprium, quod est euidentissimum. Hoc posito sic argumentor: In eo infinito, quod ponis in Deo, cognitionum reflexarum & reflexibilium, sunt vna plures reflexibiles, quàm reflectentes, quantumuis ambæ sint infinitæ, insuper cuilibet reflectenti correspondet vna reflexibilis, ergo debet necessariò vna manere reflexibilis sine reflectente. Minor & consequentia sunt certæ: Maior probatur, quia prima cognitio de creaturis est reflexibilis & non reflexa, sed directa, reliquæ omnes sunt reflexibiles & reflexæ; ergo vna plures, prima scilicet, sunt reflexibiles, quàm reflexæ; ergo vna reflexibilis manet sine reflexâ, & consequenter, quin cognoscatur, quod est absurdum; ergo nec ratione nostrâ debet in Deo distingui cognitio à se ipsâ, vt reflectente supra se.

Huic argumento concessit Auctor totam sequelam, addidit verò, in eâ non esse absurdum, quia illa cognitio non est cognoscibilis: unde non mirum, quòd à Deo non cognoscatur. Solutio hæc excogitata ad euadendam tantam difficultatem, sed aperte falsa, quia egomet ipse cognosco illam cognitionem, iam enim ego de illâ ago; ergo

est cognoscibilis, ergo aliquid cognoscibile à me, ignoratur à Deo.

Aliter possunt respondere, se non velle ponere ibi duas formalitates, vnam, quæ sit obiectum; aliam, quæ sit cognitio de illo: in hoc enim sensu argumentum supra à me factum haberet vim, sed illam eandem formalitatem posse concipi per species obiecti puri, & sic vocari obiectum; posse etiam concipi per species cognitionis puræ, & vt sic vocari cognitionem, neque hinc sequi processum in infinitum. Ita huic argumentor responderunt postea nonnulli: sed hi deferunt responsum & sententiam quam impugno, dantque aliam distinctionem rationis, quam omnino veram ego puto, & sapè in aliis rebus posui. At hinc, quomodo possunt hi probare, in creaturis debere illos duos conceptus realiter distinguere, quod intendebant aduersarij, per solutionem quam impugno? ideo ipsi non distinctionem rationis ex modo significandi, sed quasi obiectiue & diuersas formalitates poluere, has enim sufficienter supra impugnaui.

Absolutè autem Secundo probo, actum creatum posse esse reflexum supra seipsum: nam de facto, quando dico, De conceptu omnipotentis est posse producere omnes creaturas nullâ exceptâ; iste actus habet se pro obiecto: nam ipse est vna ex omnibus creaturis. Idem contingit, quando dico, Omnis actus intellectus est cognitio.

Possit fortè quis dicere, illum actum se cognoscere cosusè, hocque non repugnare. Sed contrâ, qui, tam cognitio confusa quàm explicita fit ab obiecto & potentia, quod est tuum argumentum; ergo tam non potest confusè se cognoscere, quàm explicitè.

Denique idem probatur: quando dico, Omnis cognitio possibilis, nullâ exceptâ, est representatio obiecti, non dubium includi ipsam quâ id dico, alioquin iam exciperetur aliqua; ergo potest cognitio saltem seipsam cum aliis cognoscere, imò & solam, quia non est in hoc maior vlla repugnantia, & poterit de se affirmare, esse accidens intentionale.

SECTIO IV

De Apprehensione, Iudicio, & Discursu.

PRIMA intellectus operatio est simplex apprehensio, quâ ita intellectus percipit suum obiectum, vt non ferat de illo sententiam, non affirmet, nec neget ita esse. Per apprehensionem posse cognosci totam integram propositionem, v.g. prædicatum, subiectum, & copulam, est certo certius, contra nonnullos. Nam quando audio hæreticum dicentem, Verbum est creatura, non ideo ego id iudico, & tamen apprehendo errorem illius; ergo non solum apprehendo Verbum & creaturam, sed etiam copulam simul virtualiter, sine quâ non apprehenditur error. Idem est, quoties dubito, an subiecto conveniat hoc prædicatum, an aliud: tunc enim necessariò non solum subiectum & prædicatum, sed etiam violationem illorum, de quâ dubito, apprehendo. Neque hinc sequitur, apprehensionem esse idem cum iudicio: non, inquam, sequitur, quia hæc duo